

DAM OLISH VA SPORT TURIZMNI KENGAYTIRISH NUQTAI NAZARIDAN KASBIY JISMONIY TARBIYA TA'LIMIGA PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK TALABLAR.

Abdullayev Rustamjon Abduvaliyevich
Qo'qon Davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annatsiya. Maqolada Bugungi kunda jismoniy tarbiya va sport sohasida kasbiy ta'limni rivojlantirishning muhim xususiyatlaridan biri yoritilgan. Xususan, ta'limning shaxsga yo'naltirilgan, kompleks xususiyatiga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalar, jismoniy tarbiya, sport, sayyohlik va rekreatsion faoliyat sohasidagi kasbiy kompetentsiyani oshirish vositalariga talab yuqori bo'lib qolmoqda.

Kalit so'zlar. jismoniy tarbiya, sport, ta'lim, shaxs, pedagogik texnologiyalar, kasbiy kompetentsiya.

Yu.D.Jeleznyak, G.N.Ponomarev (2000) ta'kidlashicha, kelajakdagi jismoniy tarbiya xodimlarining kasbiy tayyorgarligini modernizatsiya qilish ta'lim mazmunining jamiyatning yangi ijtimoiy talablariga, shaxsning tez o'zgarib turadigan ehtiyojlariga, mehnat bozorida yuqori raqobat sharoitlariga mos kelmasligi bilan bog'liq.

Zamonaviy bitiruvchi kasbiy bilimlar, shaxsiy fazilatlar, shuningdek, jumladan umumiy madaniy, umumiy kasbiy tayyorgarlik, murabbiylik va rekreatsion faoliyat shaklida kasbiy tayyorgarlik, shuningdek tashkiliy, boshqaruv va ilmiy-tadqiqot faoliyatni o'z ichiga olgan ko'nikmalar majmuasiga ega bo'lishi kerak.

Ta'limning kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilganligi didaktik va psixologik sharoitlarni yaratishni o'z ichiga oladi, bunda talaba nafaqat intellektual va kognitiv faoliyatni, balki shaxsiy ijtimoiy pozitsiyani ham ko'rsatishi mumkin.

Shu bilan birga, M. V. Voytenko (2009) ta'kidlaganidek, sport universiteti talabalari uchun an'anaviy o'quv dasturi ushbu kompetensiyalarni yetarli darajada qamrab olmaydi, turizmning turli turlari xavfsizligini ta'minlash talablariga javob bermaydi, xususan: speleoturizm; o'quvchilarning dam olish, sog'lomlashtirish, sanatoriy-kurort yo'nalishi, jismoniy tarbiyasida faol foydalaniladigan turizmning ekstremal turlari haqida, shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalar, maktab o'quvchilari, talabalar uchun turistik faoliyatga tayyorlashning interfaol usullari mavjud emas; ommaviy foydalanish uchun sport turizmining usullari yetarli darajada moslashtirilmagan (S.V. Рыльский, 2012; S. Yu. N. Fedotov, 2008).

Bu jamiyat jismoniy tarbiya universitetlari bitiruvchilarining ijtimoiy harakatchanligining tubdan yangi darajasini, ularning ta'lim muassasalari, fitness

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

markazlari, sport maktablari, tijorat tashkilotlari, sport turlari bo'yicha federatsiyalar, sayyohlik tashkilotlari, davolash markazlarida kasbiy faoliyatga tayyorligini talab qiladigan jamiyatdir (E. O. Ribakova, T. N. SHutova, 2015).

V. I. Baydenko (2001, 2002) fikriga ko'ra, oliy ta'limni tubdan qayta baholash xalqarolashtirish, institutsionalizatsiya, jamiyatlarni birlashtirish, madaniy yaqinlashish, maqsadlar va qadriyatlar jamoasiga qaratilgan. Bunday strategiyani amalga oshirishga misol Boloniya modeli bo'lib, u umumevropa ta'lim makonida ustunlik qiladi. Boloniya modelining amaliy yo'naltirilgan kontseptsiyasi kompetentsiyaga asoslangan paradigmaga asoslanadi (O. A. Bulavenko, 2005; L. S. Grebnev, 2004; Yu. S. Давыдов, 2004; S. Ivanov, 2004), uning preferentsiyalari talabaga yo'naltirilgan o'quv tizimi, ya'ni natijatsentrizm; umumevropa makonida ta'lim sifatini yaxshilash mezonlari, standartlari va tamoyillaridan iborat.

Ta'lim muhitining mavjudligi uchun yangi sharoitlar, ta'lim mazmunini yangilash, o'qitishning innovatsion shakllari va usullari, bilim sifatiga tobora ortib borayotgan talablar, darsni tashkil etish shakllarining murakkablashishi, shu jumladan sport va sog'lomlashtirish turizmi elementlari bilan jismoniy tarbiya darsi, kasbiy malakani oshirish va bo'lajak o'qituvchining kasbiy faoliyatni amalga oshirishga tayyorligini shakllantirish. An'anaviy ta'limga intizomiy ta'lim modeli xosdir (V. P. Bepalko, 1996; Va. A. Zimnyaya, 2001; Yu. A. Konarjevskiy, 1996; V. S. Lazarev, 2000; N. V. Konoplina, 2000), bu talabalarning o'quv jarayoniga sust jalb etilishi, o'qitishning sust motivatsiyasi, talabalarning shaxsiy javobgarligining past darajasi bilan tavsiflanadi. Ta'limning dominant tarkibiy qismi kognitiv rivojlanishdir, shaxsiy rivojlanishga bo'lgan ehtiyoj kam amalga oshiriladi. O'quv jarayonini tashkil etishning an'anaviy shakllari asosan talabalarda bilimlarni egallash va saqlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va kommunikativ, refleksiv va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga hissa qo'shmaydi.

Oliy ma'lumot - bu tizimli bilim va faoliyat ko'nikmalarining umumiyligini o'zlashtirish natijasidir, bu mutaxassisga madaniyat, fan va texnika yutuqlaridan ijodiy foydalanish va rivojlantirish orqali tadqiqot va amaliy muammolarni mustaqil va mas'uliyat bilan hal qilishga imkon beradi. Oliy ta'limning o'ziga xos xususiyati ta'lim va ilmiy faoliyatning bevosita o'zaro ta'siri, bitiruvchilarning ijtimoiy-fuqarolik tayyorgarligi (V. A. Slastenin, 1998).

Zamonaviy universitet ta'limining maqsadi (O. M. Kuleba, 2012; V. K. Kuznetsova, 2012) mustaqillikni, ijodiy tashabbusni, kelajakdagi xodimning ijtimoiy javobgarligini tarbiyalashdan, shuningdek, talabaning o'zi uchun ta'lim sifati uchun javobgarlik ko'rinishidagi ta'lim natijalariga yondashuvni qayta ko'rib chiqishdan,

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

shuningdek, maksimal bilim olish istagini rivojlantirishga yordam berish, ularni olish va to'ldirish qobiliyatidan iboratdir.

Shu nuqtai nazardan, ta'limning eng muhim ijtimoiy vazifasi ijtimoiy talablarga javob beradigan shaxsni shakllantirishdir. SHaxsiyat zamonaviy fanda ijtimoiy rivojlanish hodisasi, ong va o'z - o'zini anglashga ega bo'lgan o'ziga xos tirik odam sifatida qaraladi, shuning uchun shaxs inson ontogenezi jarayonida shakllanadigan doimiy o'zaro ta'sir qiluvchi xususiyatlar, munosabatlar va harakatlarning o'z-o'zini tartibga soluvchi dinamik funktsional tizimidir. SHaxsning tuzilishi insonning barcha psixologik xususiyatlarini va uning tanasining barcha morfofiziologik xususiyatlarini o'z ichiga oladi. SHaxsning rivojlanishi faoliyatda, muhim kasbiy muammolarni hal qilish jarayonida sodir bo'ladi (S. L. Rubinshteyn, 2004), shuning uchun kelajakdagi jismoniy tarbiya o'qituvchilarining shaxsiy tayyorgarligi ehtimolli murakkab yoki favqulodda vaziyatni yengishga tayyorgarlik ko'rish, hissiy-ixtiyoriy barqarorlikni oshirish, mavjud vaziyatni to'g'ri tushunish va baholash va unda harakat qilish qobiliyatidan iborat.

Xulosa. Sport va sog'lomlashtirish turizmi bo'yicha kompetentsiyalarni yaratishda o'quv faoliyatining tashqi va ichki motivlarini hisobga olish kerak, shuning uchun ichki motivatsiya bilan o'rganilayotgan mavzu bilan bog'liq kognitiv qiziqish asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axulkova, A. I. Texnologii formirovaniya professional'noy kompetentnosti budushix prepodavateley pedagogicheskogo kolledja: dis. .kand. ped. nauk 13.00.08 Anastasiya Ivanovna Axulkova. - Orel, 2004. -197 s.
2. Abduvalievich, Abdullaev Rustamjon. "NECESSARY FORMATION OF COMPLEX COMPETENCE SAFETY OF TOURIST SERVICES DURING THE DEVELOPMENT OF A STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL." Science and Innovation 2.2 (2023): 261-264.
3. Abdullaev, R. "BASES OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SUPPORT OF THE PROCESS OF FORMATION OF SPECIAL TOURIST KNOWLEDGE, ABILITIES AND SKILLS." Science and innovation 2.B3 (2023): 122-123.
4. Abdullayev, Rustam. "The Process Of Quality Education-As A Mechanical Combination Of Teaching And Learning Processes." Procedia of Social Sciences and Humanities 4 (2022): 57-59.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

5. Rustam Abdullaev, [11.03.2024 10:48]Abdullayev, Rustam. "INDICATORS OF CRITERIA FOR EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF FORENSIC SUPPORT FOR THE INSPECTION OF THE SCENE." ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ. 2022.
6. Abduvaliyevich, Abdullayev Rustamjon. "TURIZM VA UNING XAVFSIZLIGI SOHASIDA UMUMIY MADANIY, UMUMIY KASBIY VA KASBIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QITISH YONDASHUVLARINING TAVSIFI." INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION 2.14 (2023): 343-348.
7. Абдуллаев, Рустам Абдувалиевич. "Таълим Тизимида Инновацион Технологиялардан Фойдаланишнинг Аҳамияти." Miasto Przyszłości 29 (2022): 338-340.
8. Tahirjonovich, Arabboyev Kahramon. "Matters of physical education in kaikous'“QABUSNAMA”." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.1 (2023): 223-226.
9. Rashitovna, Muratova Gulnara, and Arabboev Qahramon Tokhirzhonovich. "Features Of Physical Education Of Preschoolers." International Journal of Early Childhood Special Education 15.2 (2023).
10. Arabboev, Қ. Т. "Жисмоний тарбия дарсларида талабалар ўқув-спорт фаоллигини оширишда шахсга йўналтирилган таълим турларининг ўрни." Фан-спортга Учредители: Узбекский государственный университет физической культуры и спорта 6: 68-71.
11. Arabboyev, Qahramon. "Madaniy me'rosalarimizda jismoniy tarbiya masalalari." Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi 6 (2023): 643-648.
12. Muratova, G. R., and Q. T. Arabboyev. "The role of sport in people's health." International Journal of Early Childhood Special Education 14 (2022).
13. Muratova, Gulnara Rashitovna. "PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF PHYSICAL EDUCATION FOR STUDENTS BASED ON THE POSSIBILITY OF AEROBICS." INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION". Vol. 3. No. 1. 2024.
14. Rashitovna, Muratova Gulnara, and Atadjanov Asadbek Baxtiyor o'g'li. "IMPLEMENTATION OF NEW TECHNOLOGIES IN THE AEROBICS PROGRAM FOR FEMALE STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 13.01 (2024): 38-41.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

15. Муратова, Гулнара Рашитовна. "История древней и современной лёгкой атлетики." Ученый XXI века 20 (2016).
16. Muratova, G. R. "MODERN REQUIREMENTS FOR THE CREATION OF EDUCATIONAL PUBLICATIONS ON PHYSICAL EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOLS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.5 (2023): 1-4.
17. Муратова, Гулнара Рашитовна. "УКРЕПЛЕНИЕ СОСТОЯНИЕ ОРГАНИЗМА ЧЕРЕЗ ЗАНЯТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ." INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS.. Vol. 2. No. 7. 2023.
18. Makhmudovich, Gafurov Abdushokir. "Medical problems of sports selection and sports orientation." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 313-318.
19. Abdumalikovich, Umarov Abdusamat. "Analysis Of The Paradigm Of The Principles Of Overcoming The Problems Of Productivity Of Researchers Conducting Research In The Field Of Physical Culture." Journal of Positive School Psychology (2023): 529-534.
20. Умаров, Абдусамат, and Махлиёхон Хожимуродова. "OILA VA NIKON SHAROITIDA AYOLLAR SPORTINING MUAMMOLARI." Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. 3.6 (2023): 313-317.
21. Urinbaevna, Umarova Zulxumor, and Umarov Abdusamat Abdumalikovich. "THE IMPORTANCE OF TRAVEL AND TOURISM IN FORMING A HEALTHY LIFESTYLE IN HIGH SCHOOL STUDENTS." Open Access Repository 9.10 (2023): 1-7.
22. Abdumalikovich, Umarov Abdusamat, and Umarova Zulxumor Urinboyevna. "THE USE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN IMPROVING THE QUALITY OF PHYSICAL EDUCATION LESSONS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 421-424.
23. Umarov, Abdusamat, and Layloxon Maxmudova. "AHOLINING TURLI QATLAMLARINI DAM OLISH MASKANLARI VA SOG'LOMLASHTIRUVCHI TADBIRLARINING AHAMIYATI." Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi 7 (2023): 726-731.